

wtcg
warmte
transitiecentrum
GRONINGEN

contact

Martinierkhof 12
9712 JG Groningen
info@wtcgroningen.nl
www.wtcgroningen.nl

datum

25 januari 2022

betreft

Reactie op internetconsultatie Wet
gemeentelijke instrumenten
warmtetransitie

NOTITIE

Introductie

In deze notitie vindt u onze reactie op de internetconsultatie voor de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Wij zijn het Warmte Transitiecentrum Groningen (WTCG): de samenwerking van de Groninger gemeenten en de provincie Groningen om de transitie in onze regio te versnellen. Eerst wordt kort ingegaan op de context van de Wgiw. Daarna worden specifieke aandachtspunten benoemd op basis van het conceptwetsvoorstel en de ontwerp-memorandum van toelichting. Tot slot wordt ingegaan op de vragen die benoemd zijn bij de consultatie.

Context

Op 28 juni 2019 is het Klimaatakkoord gepresenteerd. Als onderdeel van de uitwerking van de Klimaatakkoord-afspraken over de gebouwde omgeving, biedt dit wetsvoorstel gemeenten de bevoegdheid tot het stellen van lokale regels om de transitie in de gebouwde omgeving naar duurzame alternatieven tot uitvoering te brengen. Het gaat daarbij om wijzigingen van de Omgevingswet en de Gaswet. Deze zijn gevat in de Wgiw.

Aandachtspunten

Op basis van de beschikbare documenten geven wij de volgende aandachtspunten mee:

Uitvoerbaarheid van de aanwijsbevoegdheid

De aanwijsbevoegdheid is een belangrijk instrument om de Transitievisies Warmte (TVW) in uitvoering te brengen. Om dit instrument in te zetten zal de TVW gaan fungeren als warmteprogramma, een onverplicht programma onder de Omgevingswet. Voor de inzet van een programma is onder meer een MER-beoordeling, toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht nodig. Het is de vraag of de huidige Transitievisies Warmte hieraan voldoen. Daarnaast worden de eisen voor een warmteprogramma later uitgewerkt in lagere regelgeving.

Wij wijzen er op dat voorkomen dient te worden dat de keuzes uit de huidige Transitievisies Warmte ondergraven worden doordat deze niet volledig aan bovenstaande eisen voldoen. Dat zou kunnen betekenen dat de aanwijsbevoegdheid niet direct ingezet kan worden voor de wijken of buurten die in de huidige Transitievisies zijn geprioriteerd. Dit kan de uitwerking van de Transitievisies in wijkuitvoeringsplannen en concrete warmteprojecten opnieuw ter discussie stellen en de legitimiteit en uitvoerbaarheid van de gemaakte keuzes verminderen.

samen versnellen

Participatie bij het warmteprogramma

Een van de zaken die van belang zijn bij het instellen van een programma en het inzetten van de aanwijsbevoegdheid is dat een goed participatieproces en zorgvuldige besluitvorming hebben plaatsgevonden bij de TVW en Wijkuitvoeringsplannen (WUP). Het is niet uitgewerkt wat 'goed' en 'zorgvuldig' precies is. Dit biedt gemeenten ruimte om hier zelf beleid voor te maken, maar kan ook zorgen voor grote verschillen in de lokale uitvoering.

Wij vinden het een aandachtspunt dat op hoofdlijnen helder moet zijn hoe gemeenten invulling kunnen geven aan een goed participatieproces en zorgvuldige besluitvorming. Hierbij is het wenselijk een duidelijke link met de 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' te maken. Met deze wet wordt inspraak uitgebreid naar participatie en eventueel zelfs naar het uitdaagrecht. Met een participatieverordening kunnen gemeenten hier dan lokaal invulling aan geven.

Instrumentarium voor de inzet van groengas

In onze regio is de inzet van groengas belangrijk. Diverse modelstudies laten zien dat met name in de buitengebieden veel woningen staan waar groengas, meestal in combinatie met een hybride warmtepomp, de enige kosteneffectieve oplossing is. Dat maakt het van belang om, zelfs wanneer grootschalige inzet van groengas in de warmtetransitie voor 2030 niet waarschijnlijk is, ruimte te blijven bieden aan lokale projecten, zoals enkele lopende proeftuinen in het kader van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW). Met de Wgiw wordt de Gaswet gewijzigd, waarin 'gas' gedefinieerd wordt als gassen met methaan als hoofdbestanddeel en met dezelfde eigenschap als aardgas. Daar valt groengas onder.

Wij stellen voor om de aanwijsbevoegdheid ook als instrument voor lokale groengasprojecten in te zetten of hiervoor een ander instrument in de wet op te nemen. Op deze manier kunnen gemeenten beleid ten aanzien van lokaal groengas in uitvoering brengen en kunnen netbeheerders de benodigde aanpassingen om decentraal groengas in te voeden uitvoeren. In datzelfde kader pleiten wij voor een andere definitie van gas in de Gaswet, waarbij onderscheidt wordt gemaakt tussen fossiele gassen en hernieuwbare gassen.

Voorkomen of verlichten van energiearmoede

Met de aanwijsbevoegdheid zal het gasnet in steeds meer gebieden verdwijnen. Dit maakt het aantal gebruikers van het net, die samen opdraaien voor het onderhoud, ook kleiner. In de ontwerp-Memorie van Toelichting wordt hier aandacht aan besteed, met de mogelijkheid om afschrijvingen op het gasnet naar voren te halen, zodat voorkomen wordt dat de groep huishoudens die later aardgasvrij worden hoge netbeheerkosten betaalt.

Wij benadrukken het belang van dit vraagstuk in de uitwerking en uitvoering van wetgeving in het kader van de warmtetransitie, evenals het definiëren van het begrip woonlastenneutraliteit. In de provincie Groningen staan relatief veel woningen met hoge gasverbruiken die weinig alternatieven hebben naast een hybride of groengas route. Zij komen daardoor niet snel op grote schaal in aanmerking voor het aardgasvrij maken van de woning en blijven daardoor relatief lang afhankelijk van aardgas. Gelet op de oplopende belastingen op aardgas, ontwikkelingen in de aardgasprijzen en bovengenoemd punt over de kosten voor onderhoud aan gasinfrastructuur is het cruciaal om oog te hebben voor deze groep. Het begrip woonlastenneutraliteit komt veel voor in de ontwerp-memorie van toelichting. Wij vinden het wenselijk hiervoor een duidelijke definitie te formuleren.

Beantwoording consultatievragen

Bij de consultatie is een aantal specifieke vragen geformuleerd. Hieronder vindt u onze beantwoording.

Vraag 1a): In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten verplicht worden om een Transitievisie Warmte (oftewel warmteprogramma in het wetsvoorstel) op te stellen. In de consultatieversie van het wetsvoorstel is het opstellen van een warmteprogramma niet verplicht gesteld. (Zie paragraaf 3.2.3 van de memorie van toelichting.) Er wordt voorgesteld dat gemeenten alleen een warmteprogramma moeten opstellen als ze de aanwijsbevoegdheid willen inzetten. Vragen: Heeft het de voorkeur om gemeenten te verplichten om een warmteprogramma vast te stellen? Zo ja: waarom?

Antwoord: In het huidige voorstel is een warmteprogramma niet verplicht, als geen gebruik wordt gemaakt van de aanwijsbevoegdheid om een wijk van het aardgas af te halen. Een programma is de basis voor wijziging van het omgevingsplan. Als een gemeente geen wijk van het aardgas af wil halen of daar geen specifieke maatregelen voor beoogt, lijkt het onnodig om een warmteprogramma op te stellen. Dat zorgt dan, zoals in de ontwerp-memorie van toelichting wordt beschreven, voor extra druk op gemeentelijke organisaties en onnodige bestuurlijke lasten.

Toch verwachten wij dat een warmteprogramma voor gemeenten een goed instrument kan zijn om haar transitiebeleid en transitiemaatregelen met inbreng van belanghebbenden vast te stellen en in uitvoering te brengen. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan beleid en maatregelen ten aanzien van de reductie van aardgas of een hybride route. In die vorm is een warmteprogramma niet alleen geschikt voor de wijkgerichte aanpak, maar breder inzetbaar voor de warmtetransitie in een gemeente.

Aangezien verplichte programma's opgesteld dienen te worden indien er sprake is van (dreigende) overschrijding van een omgevingswaarde of zijn voorgeschreven ter implementatie van EU-richtlijnen vinden wij het ter beoordeling van de wetgever of dat het geval is. Daarbij dient te worden opgemerkt dat een verplicht programma of warmteprogramma met een programmatische aanpak bedoeld als in de Omgevingswet voordelen kan hebben ten aanzien van het bereiken van de doelen en monitoring daarvan.

Vraag 1b): Daarnaast is in het Klimaatakkoord afgesproken dat gemeenten elke 5 jaar de transitievisie warmte actualiseren. Ook is afgesproken dat deze actualisatietermijn wordt geëvalueerd. (Zie paragraaf 3.2.3 van de memorie van toelichting.) Vragen: Heeft het de voorkeur om een vaste frequentie voor warmteprogramma's vast te leggen? Zo ja: waarom? Welke termijn is volgens u passend? En: waarom?

Antwoord: In het licht van extra druk op gemeentelijke organisaties en onnodige bestuurlijke lasten vinden wij het niet noodzakelijk om een vaste frequentie voor transitievisies / warmteprogramma's vast te leggen. Gemeenten moeten zelf kunnen beoordelen of actualisatie, bijvoorbeeld door nieuw beleid, wijzigingen of nieuwe inzichten, nodig is. Aandachtspunt daarbij is wel dat nationale monitoring van het klimaat- en energiebeleid op een goede manier mogelijk moet zijn.

Vraag 2): In het Klimaatakkoord is een termijn van 8 jaar genoemd tussen het besluit van de gemeente en de definitieve overstap op het duurzame alternatief. In de consultatieversie van het wetsvoorstel is deze termijn niet als verplichting opgenomen. (Zie paragraaf 2.4.2 van de memorie van toelichting.)

Vragen: Heeft het de voorkeur om een termijn in regelgeving vast te leggen? Zo ja: waarom?

Welke termijn is volgens u passend als minimum? En: waarom?

Antwoord: In het belang van de voortgang van de warmtetransitie vinden wij het wenselijk om geen vaste (8-jaren)termijn te hanteren tussen aanwijzing en realisatie van aardgasvrije wijken, maar om een aantal kwalitatieve voorwaarden op te stellen waarop gemeenten eerder afsluiting van het gas kunnen effectueren, zodat een gemeente kan versnellen wanneer de omstandigheden dit mogelijk maken. Daarnaast is het gezien de grote verschillen in toe te passen technieken en woningvoorraad per wijk lokaal maatwerk om een redelijke termijn te bepalen. Het uitgangspunt uit de wet om de gemeenteraad hierover te laten oordelen is daarom een betere optie. Om lokale besluitvorming te ondersteunen is het van belang daarbij helder te omschrijven en communiceren welke minimale vereisten of waarborgen in ieder geval gesteld worden voor de inwerkingtreding van het besluit.

Met vriendelijke groet,

Johan Duut
directeur